

NOTITIE

Onderwerp: **Toepassing cascobenadering bij integraal
landschapsplan Saasveld-Gammelke; uitkomsten**

Datum: 1 juli 2012

De landinrichtingscommissie Saasveld-Gammelke en LTO Noord-afdeling Dinkelland dienden samen bij het platform "Goed boeren in kleinschalig landschap" een praktijkvraag in over de mogelijkheden van een landschapsplan voor het gehele gebied Saasveld-Gammelke (binnen de grenzen van Nationaal Landschap Noordoost-Twente). Dit om te voorkomen dat tientallen agrarische ondernemers individueel naar de gemeente moeten voor een landschapsplan met voorgestelde aanpassingen betreffende de landschapselementen.

Namens "Goed boeren in kleinschalig landschap" is een werkgroep ingesteld voor de uitvoering van deze praktijkvraag. In de werkgroep zitten een projectleider van Goed boeren in kleinschalig landschap, Landschap Overijssel, gemeente Dinkelland, LTO Noord-afdeling Dinkelland, Dienst Landelijk Gebied en een vertegenwoordiging van de uitvoeringscommissie Saasveld-Gammelke. De werkgroep onderzocht in praktische zin de mogelijkheden voor een overkoepelend landschapsplan passend bij het landschap en bij de agrarische bedrijfsvoering. Door dit via een pilot in de praktijk uit te voeren, werd op praktische wijze duidelijk wat hierbij wel en niet werkt.

Situatieschets en aanloop naar integraal landschapsplan

De landinrichting Saasveld-Gammelke wordt nu afgerond. Tientallen agrarische bedrijven, en particulieren, hebben van doen met een nieuwe verkaveling. De nieuwe kavels zijn nog niet op orde waar het de agrarische bedrijfsvoering in relatie tot landschapselementen betreft. Gewijzigde spelregels binnen de landinrichting hebben tot gevolg dat de zogenaamde kavelaanvaardingswerken niet volledig aan de vraag voor een agrarische werkbare kavel kunnen voldoen. De aanwezige landschapselementen zijn daar voor een belangrijk deel debet aan.

Bij de werkgroep is de vraag binnengekomen om hier een praktische oplossing voor te verzinnen. Met medewerking van alle partijen is vervolgens de situatie geïnventariseerd. Omdat binnen de gemeente Dinkelland de cascobenadering door Alterra opgesteld is, en beleidsmatig richtinggevend ten aanzien van het landschap wordt, is de cascobenadering uitgangspunt geweest voor de werkgroep.

Om zowel voordeel te behalen voor individuele ondernemers (werkbare kavels) als voor de gemeente zelf (overzichtelijke aanvraag en kwalitatief hoogstaand landschap) is ingezet op het opstellen van een gezamenlijk landschapsplan om te komen tot een enkelvoudige vergunningsaanvraag.

Ervaringen casco

Ten tijde van de start van de werkgroep werd de cascobenadering kort uitgelegd en was een kaart met conceptnotitie beschikbaar. In deze notitie staat de aanpak van de casco uitgelegd, evenals de spelregels. Deze informatie is gebruikt bij de voorlichtingsbijeenkomst in het gebied.

Gebiedsprocessen/inrichtingen zijn vaak lange processen met belangen van diverse partijen. Meestal krijgt de herinrichting van het landschap (met name van landschapselementen) vooraan in het proces geen plek. De inventarisatie van elementen en dus de toepassing van de cascobenadering dient echter vooraf in het proces mee te worden genomen. De cascobenadering riep tijdens de voorlichtingsbijeenkomst veel vragen op; "wat is wel/niet mogelijk" en "hoe 'star' wordt er naar de cascokaart gekeken". Om discussies en geschillen bij gelijksoortige trajecten te voorkomen is een heldere informatievoorziening over de cascobenadering van belang, voordat processen over herinrichting gestart worden.

Deelnemers konden zich opgeven om aan het op te stellen landschapsplan deel te nemen. Deelname had als voordeel dat er perspectief geboden wordt om op korte termijn aan de slag te gaan met de kavelaanpassingen. Vanuit de deelnemers was er huiver ten aanzien van de cascobenadering vanwege onbekendheid met de casco, het niet kunnen plaatsen van de kaartlijnen en het niet zeker weten of deelname nu verplichtingen of anderszins in de toekomst met zich meebrengt.

Vervolgens heeft op basis van de opgave door deelnemers een inventarisatie plaatsgevonden waarin de landschapselementen per eigenaar zijn bekeken; welke elementen moeten verwijderd worden, en waar kan compensatie plaatsvinden. Op basis van deze inventarisatie heeft de werkgroep veel tijd besteed aan het napluizen van de wensen in relatie tot de cascokaart. Hierbij bleek dat de cascokaart op inhoud niet altijd correct was (er wordt een kaartbeeld van 2000 gebruikt die met veldonderzoek is aangevuld). De werkgroep heeft aan de hand van de cascokaart een advies opgesteld voor de te compenseren landschapselementen én hun locatie op het perceel. De werkgroep heeft hierbij de benadering gehanteerd dat een huiskavel meer flexibel benaderd moet kunnen worden dan een veldkavel. Vanuit agrarisch perspectief wordt de meeste 'winst' behaald bij een optimaal ingerichte huiskavel. De cascobenadering staat dit in haar conceptnotitie ook toe.

Het advies is tot stand gekomen door de vele discussies met de betrokken organisaties binnen de werkgroep. De ruimte voor het overleg en het flexibel opstellen in dat overleg heeft tot een werkbaar en gedragen uitkomst geleid. Deze uitkomst richt zich op zowel individueel niveau als de samenhang met betrekking tot een integraal landschapsplan. De uitkomst is vervolgens voorgelegd aan de individuele deelnemers. Het merendeel van de deelnemers kon zich vinden in het voorstel voor het concept-landschapsplan.

Op dit moment worden de flora & fauna onderzoeken uitgevoerd en worden alle te verplaatsen landschapselementen opgemeten (middels de richtlijnen van het 'meetobjectiveringsinstrument casco'). Deze toetsing in de praktijk (= verplicht) levert de onderbouwing op voor de formele toestemming om daadwerkelijk te kunnen rooien en herplanten. Op basis hiervan kan het definitieve landschapsplan, inclusief kaart, worden opgesteld. Inhoudelijk zijn hier nog geen bevindingen van weer te geven.

De taak van “werkgroep GBKL Saasveld-Gammelke” komt ten einde. Zij hebben gediscussieerd over alle aanvragen, continu de cascokaart erbij gehad en met oog voor landbouw én landschap beslissingen genomen die het beeld van Saasveld-Gammelke gaan vormen. Het is gebleken dat de betrokken partijen niet altijd met elkaar op 1 lijn zaten vanwege inhoudelijke belangen. Maar met erkenning voor elkaars positie én de noodzaak om gezamenlijk een gedragen landschapsplan te creëren is altijd inhoudelijk en procesmatig vooruitgang geboekt. Inmiddels is bekend geworden dat de grondcommissie van de landinrichting Saasveld-Gammelke een positief advies heeft afgegeven om een financiële vergoeding beschikbaar te stellen voor de herin te planten landschapselementen. Dit zal een positief effect hebben op het tijdsplan (snelle uitvoering) en de kwaliteit van de uitvoering wordt gewaarborgd. Met enkele maanden kan het gebied opnieuw ingericht zijn.

Aanbevelingen voor het werken met de cascobenadering

Op basis van de opgedane ervaringen in deze pilot heeft de werkgroep de volgende aanbevelingen betreffende de cascobenadering voor Noordoost-Twente:

- Een veranderend landschap, zoals een landinrichting of vrijwillige kavelruil is een speciale situatie. Er gebeurt veel in een dergelijk gebied en de totale structuur van het gebied verandert dermate dat dit meer flexibiliteit vereist van zowel de cascobenadering als de beoordelaars hiervan. Gemeenten dienen hier rekening mee te houden en de kansen en belemmeringen goed in te schatten voordat met een gebiedsproces gestart wordt.
- Er is gekozen om als basis van de cascobenadering kaartmateriaal uit het jaar 2000 te gebruiken. Ga hier flexibel mee om waar dat nodig is. Let bij aanvragen bijvoorbeeld op reeds gewijzigde situatie op de percelen die eigenaren pas later hebben aangekocht/gepacht.
- Bij de beoordeling van de aanvragen voor verplaatsing van landschapselementen is praktische kennis van het gebied noodzakelijk. Dit kan lang niet altijd van achter een bureau plaatsvinden. Gebiedskenners, met zowel kennis van de landbouwpraktijk als de landschappelijke inrichting zijn een must om aan tafel te hebben. Dit zorgt tevens voor een goede discussie ten behoeve van de kwaliteit van landbouw en landschap.
- In het kader van een gebiedsaanpak is draagvlak nodig in het betreffende gebied. Zet diverse gebiedspartijen bij elkaar aan tafel. De cascobenadering verbiedt veel of laat juist veel toe in sommige gebieden. Laat de betrokken partijen gedurende het proces ook de dialoog met elkaar voeren over de plannen, naast de focus bij deelnemers aan de gebiedsaanpak. Alleen dan kan de cascobenadering succesvol slagen.
- Landbouw en landschap hebben elkaar nodig, ruimte voor onderlinge discussie moet dan ook geboden worden. Aan gemeenten de oproep om de mogelijkheid tot dialoog altijd te bieden.
- De cascokaart kent nog wat fouten wat betreft de inventarisatie van landschapselementen. Studenten gaan deze zomer een veldcheck doen en worden voor zover bekend daarin begeleid door Alterra en gemeente. Deze check is noodzakelijk en dient vakkundig en punctueel te worden uitgevoerd.

- Een werkgroep die wordt ingesteld om een landschapsplan te formuleren dient zich ten allen tijde te realiseren wat haar rol en positie is. Handhavingsmogelijkheden blijven het werkterrein van de gemeente. Indien een ondernemer zich niet houdt aan gemaakte afspraken valt dat buiten de kaders van een werkgroep. Dit zal ook gelden voor een benadering waar casco onderdeel van uit maakt.
- Geef als gemeente binnen de kaders van het cascobeleid aan dat ondernemers en particulieren bij de wens om elementen te verwijderen altijd een vergunning moeten aanvragen. De vergunning is voor het rooien en kappen. Onderhoud van elementen kan afgehandeld worden met een melding bij het uitvoerend gezag. Dit voorkomt onduidelijkheid.
- Maak het als gemeente mogelijk om als gebied/groep een totaalvergunning aan te vragen. Dit zorgt voor minder kosten bij ondernemers en minder administratieve werkzaamheden bij de gemeente. De pilot laat zien dat dit haalbaar lijkt binnen de cascobenadering.

Tot slot: de cascobenadering lijkt een goed instrument te zijn voor inrichting van het landschap. Ook in relatie tot landbouw biedt het mogelijkheden. Dit lukt echter niet wanneer rechtlijnig aan de cascolijnen wordt vastgehouden en de benadering puur vanuit een theoretische invalshoek wordt ingestoken. Moedig elkaar aan om vanuit de praktijk te kijken en doe aanpassingen waar nodig.